

Pelle Erobreren – Kærligheden

- Uddrag af bind 2, Læreårene og bind 3, Den store kamp

Erik Henningsen, Han elsker mig, han elsker mig ikke, 1917

Elsker, elsker ikke?

Pelle Erobreren handler meget om de hårde livsvilkår, bønderne og arbejderne lever under i slutningen af 1800-tallet, og det er ofte et meget dystert billede, men der er også glimt af lys. F.eks. når Martin Andersen Nexø beskriver Pelles relationer til kammeraterne og ikke mindst forelskelsen, som dog ikke altid er let. Men spænder de samfundsmæssige klassestrukturer ben for Pelle, når han skal opnå kærligheden, eller er det også den han erobrer?

Introduktion

I dette forløb skal vi se på, hvordan kærligheden folder sig ud i Pelle Erobreren. Er det bare retfærdigheden, Pelle erobrer eller erobrer han også kærligheden. Der er særligt to kvinder, der får stor betydning for Pelle, nemlig hans legekammerat Manna, som han møder i læreårene i Rønne og Ellen, som han møder hos fagforeningsmanden Stolpe i København. Selvom Pelle gennem sit liv møder flere interessante kvinder, som han kaster sin kærlighed på, vil vi her koncentrere os om to af dem, nemlig Manna og Ellen, som han møder på to forskellige tidpunkter i sit liv.

1. Den første kærlighed – Manna i Rønne
2. Den store kærlighed – Ellen i København

1. Den første kærlighed

Introduktion til kapitel 15 - Manna - Den første kærlighed

Da Pelle kommer til Rønne for at blive udlært skomager, leger han i begyndelsen meget med naboens børn. B.l.a. Manna, som tilhører borgerskabet og dermed en helt anden klasse i samfundet end Pelle. Som børn er de ikke opmærksomme på dette skel, men da de bliver ældre bliver hierarkiet definerende for deres forhold. Man siger at lige børn leget bedst, men er det nu så sandt? Ligger der måske også nogle samfundsmæssige strukturer, der begrænser kærligheden.

Øvelser til kapitel 15 - Manna

1. Hvad er det for en sorg Pelle har?
2. Hvorfor vil han ikke have en kæreste?
3. Hvad er det han drømmer om i "det grønne halvllys under æbletræerne"?
4. Beskriv Manna og Pelles forhold?
5. Hvad er det for minder, han har om tiden med Manna, Dolores og Aina?
6. Hvordan er Jens' beskrivelse af det at have en kæreste?
7. Hvad er vigtigere for Pelle end at have en kæreste?
8. Hvordan spejler naturen kærligheden?

2. Ellen – Den store kærlighed

Introduktion til kapitel 10 – Om Ellen

I København kommer Pelle hurtigt ind i fagbevægelsen og her møder han bl.a. Stolpe, som er en af de ledende kræfter i fagforeningen. De bliver hurtigt venner, og Pelle bliver inviteret hjem. Her møder han Stolpes datter, Ellen, som han forelsker sig i.

Øvelser til kapitel 10 – Ellen

1. Hvordan beskrives deres kærlighed?
2. Hvordan beskrives Ellen?
3. Hvad er det ved hende, som Pelle er betaget af?
4. Hvorfor kalder familien hende drillende for *hellig*?
5. Uddyb tekstens sammenligninger.
6. Sammenlign Pelles forhold til Manna og Ellen
7. Hvilke sociale strukturer udfordrer ham i hans erobringer?
8. Sammenlign med datingkulturen i dag.
9. Hvordan ville Pelle og Ellen klare sig på det moderne datingmarked?
10. Perspektivér maleriet til begge tekstuddrag.

Tekstuddrag til kærligheden – Elsker, elsker ikke!

Bind 2 – Læreårene, kapitel 15 – Om Manna

Hele Vinteren havde Jens smurt sin Overlæbe med Hønsegødning; nu kom Skæget, og han fik sig en Kærest, hun var Barnepige hos Konsulens. »Det er forfærdelig Sjov,« sagde han – »du skulde ogsaa faa dig en. Naar hun kysser, stikker hun Tungen frem lige som et lille Barn.«

Men Pelle skulde ingen Kærest have – for det første vilde nok ingen have ham, brændemærket som han var, og forresten havde han Sorg.

Naar han hævede Hovedet fra Arbejdet og saa tværs over Møddingen og Grisehuset, havde han det grønne Halvlys inde under Æbletrærne at drømme hen i. Det var som en fortryllet Verden, med grønne Skygger og stumme Bevægelser; utallige gule Orme hang og svingede frem og tilbage i hver sin tynde Traad, Gulspurve og Bogfinker kastede sig ustanselig fra Gren til Gren og snappede

enOrm bort i hvert Kast, men lige mange var der igen. De rullede sig ned fra Grenene uden Ophør, hang der indbydende gule og vuggede for Dagens bløde Aande, og ventede paa at blive spist.

Og dybere inde i det grønne Lys – som paa Bunden af et Vand – gik tre lysklædte Piger og legede. En Gang imellem skottede de to yngste over, men tog straks Øjnene til sig naar han saa paa dem; Manna gik saa voksent og behersket som var han slet ikke til.

Manna var jo forlængst konfirmeret, hun gik med halvlång Kjole, og spaserede adstadigt¹ hen ad Gaden med Veninderne under Armen. Hun legede heller ikke mere, allerede længe havde hun staaet der med en næsten voksen Erkendelse af, at dette ved Gud ikke gik an. Paa faa Dage sprang hun fra Pelles Side ind i de voksnes Lejr; hun henvendte sig ikke mere til ham paa Værkstedet, og naar han hilste paa Gaden, saa hun den anden Vej.

Manna kom ikke længer farende som en Vildkat og rev Pelle af Stolen, naar hun skulde have noget lavet², men gik pænt op til Unge Mesters Plads med Skoen indpakket i Papir. Men i Smug kendte hun endnu sin Legekammerat, naar ingen saa det kunde hun knibe ham i Armen rigtig haardt og bide Tænderne sammen, idet hun gik forbi.

Men Pelle var for tung til at fatte Overgangen og for meget Barn til at kunne gøre Springet med ind i det lyssky. Han stod ene tilbage og grundede uforstaaende paa den ny Tingenes Tilstand.

Men nu kendte hun ham ikke i Smug heller – han var slet ikke til for hende. Og Dolores og Aina havde slaaet Haanden af ham; naar han saa ud, vendte de Hovedet den anden Vej og slog med Skulderen: Uf! De skammede sig over, at de nogensinde havde haft noget med saadan en at gøre. Han vidste vel hvorfor.

Et eget blødt Behag havde der været ved at blive tumlet med af saa fine nænsomme³ Hænder – han havde mange hyggelige Minder derovre fra. Det havde været rigtig rart at sidde med aaben Mund og blive proppet med Lækkerier af dem alle tre, saa han var lige ved at kvæles! Han maatte ikke synke, de vilde se hvor meget der kunde gaa i ham; saa lo de og dansede om ham, og de buttede Pighænder tog fra hver sin Side om hans Hoved for at presse Munden til. – Naa, Pelle var efterhaanden groet en hel Alen⁴ i borgerlig Forstaaelse; han vidste godt, at han var af meget simplere Stof end de, og at dette maatte faa en Ende – ogsaa uden det med Raadhuset⁵.

Men ondt gjorde det alligevel, det var som at sidde besvegen⁶ hen – og egentlig burde han ikke tage Føde til sig. For Manna – var hun ikke Kæresten naar alt kom til alt? han havde blot aldrig tænkt over det! Det var Kærlighedskval⁷ – og saadan saa den altsaa ud! Mon de følte anderledes, som tog Livet af

¹ Adstadigt = roligt og uden hastværk

² Når hun skulde have noget lavet = Pelle er i lære hos en skomager, så Manna har for altid givet skoene til Pelle, når hun kom forbi med sko, der skulle repareres.

³ Nænsomme = forsigtige, beskyttende

⁴ Alen = måleenhed for længde 1 alen = 2 fod = 62,8 cm

⁵ Pelle har været på rådhuset for at få en skideballe over, at han har tæsket en dreng, der kom fra en fin familie.

⁶ Besvegen = svigtet

⁷ Kærlighedskval: kval = sorg, kærlighedssorg

sig i ulykkelig Kærlighed? Tristheden var nu ikke saa stor; naar Unge Mester sagde en Vittighed eller bandte paa sin malebariske Maade⁸, kunde han godt le. Det var værst med Skammen! – –
»Du skulde tage dig en Kærest,« sagde Jens. »Hun er saa blød som en Fugleunge, og saa varmer hun gennem Klæder og alting.«

Men Pelle havde andre Ting for – han vilde lære at svømme. Han vilde kunne alt, hvad Bydrengene kunde, og erobre sin Plads blandt dem tilbage. Nogen Førerstilling drømte han ikke længer om⁹. Saa holdt han sig til Flokken, hummede sig lidt naar de skosede altfor stærkt – og kom igen; tilsidst blev de vant til ham.

Hver Aften satte han i Løb mod Havnen. Syd for det store Bækken, som man nu var i Gang med at pumpe tomt, var der altid fuldt af Læredrenge¹⁰ i Skumringen; de sprang nøgne om mellem Stenene, og svømmede i sladrende Flokke ud mod Vest hvor Himlen endnu glødede af Solnedgangen. Langt ude var der en Undervandsklippe hvor de lige kunde bunde, der hvilede de inden de gjorde Turen tilbage; deres mørke Hoveder rugede paa det røde Vand som sladrende Søfugle.

Pelle gjorde Turen med udad for at vænne sig til Dybet, der endnu bestandig vilde nappe ham i Benene. Naar Havet blomstrede var det som at svømme blandt Roser; hele det let slimede Blomsterflor, som Dybets Vækster havde slynget op paa Overfladen, glødede i Aftenskæret og gled lindt om hans Skuldre, og langt ude i Vest laa Lykkelandet i en mægtig Lysport, eller med gyldne Sletter der strakte sig helt ind i Uendeligheden. Det laa og lyste med en egen Dragen¹¹, saa han glemte sine Ævners Begrænsning, og svømmede længer ud end han havde Kræfter til. Og naar han vendte om og i for voldsomme Tag skød det blomstrende Lag til Side, gloede Vandet sort paa ham og Dybets Rædsel slog sammen over ham.

Bind 3 – Den store kamp, kapitel 10 – Mødet med Ellen

Hos Stolpes kom han ofte – mærkværdig nok traf hans Besøg altid sammen med at Ellen havde fri. Saa fulgtes de hjem og gik og talte alvorligt. Der var ingen Storm over nogen af dem – de færdedes som om de havde et langt Liv foran sig. Sin Hidsighed svaalede han i Kampen mod Meyer¹², Ellens Væsen var han sikker paa, saa utilnærmelig hun var. Noget i ham sagde, at hende skulde det være og hende blev det. Hun var en af de Naturer der har svært ved at sprænge Hylsteret og aabne for Frugten; men han følte at noget groede for ham inde bag hendes lukkede Væsen, og blev ikke utaalmodig.

En Aften havde han fulgt hende til Porten som sædvanlig, de stod og sagde Godnat. Hun gav ham Haanden paa sin kejtede forbeholdne Maade, der i Grunden lige saa godt kunde betyde Uvilje – og vilde saa gaa op.

»Mon vi skal blive ved at gaa saadan hele vort Liv?« sagde Pelle smilende og holdt fast om hendes Fingre. »Du holder jo alligevel af mig.«

Hun stod lidt, stenhaard i Udtrykket; saa rakte hun ham Munden og kyssede ham, mekanisk som et Barn kysser – med tæt lukkede Læber. Hun var allerede paa Vej ind men styrtede pludselig ud, rev ham til sig og kyssede ham hæftigt, tøjlesløst¹³. Der var noget saa voldsomt, næsten fanatisk vildt over hendes Handling, at han blev helt forstumlet; han kendte hende ikke igen. Og da han kom til sig selv, var hun allerede paa Vej op ad Køkkentrappen. Han stod der blændet som efter en Ildregn, og hørte hende løbe som var hun forfulgt.

Fra den Dag var hun en anden. Hendes Kærlighed var som Vaaren der springer ud paa én Nat! hun kunde ikke undvære ham en Dag til Ende; naar hun var ude og gjorde Indkøb, kom hun løbende op i *Arken*¹⁴. Hendes Væsen havde sprængt det træge¹⁵ bort, over hendes Handlinger og Bevægelser var der Spænding; de kom som smaa Udbrud indefra. Hun talte ikke meget; naar de mødtes, trykkede hun

⁸ Bandte på sin malebariske måde = bandede på sin uforståelige måde. Malabarisk efter Malabarkysten i Indien.

⁹ Pelle har før været en slags leder blandt bydrengene indtil han tæskede drengen fra den fine familie og blev sendt op på Rådhuset

¹⁰ Læredrenge = drenge, der er i lære i et håndværksfag, lærlinge

¹¹ Dragen = tiltrækning

¹² En arbejdsgiver, som Pelle har været ansat under, og som er vred over, at Pelle opfordrer til, at arbejderne skal organisere sig

¹³ Tøjlesløst = løssluppet, frit

¹⁴ Arken = navnet på en gammel faldefærdig kaserne, som Pelle bor i

¹⁵ Træge = langsommelige

sig hæftigt ind til ham som for at dulme en Pine, og skjulte sit Ansigt; tvang han det frem, holdt hun standhaftigt Øjnene lukkede. Saa aandede hun dybt ud og satte sig hen, sad smilende og nynnede til hans Tale – og såå paa ham!

Det var som hun fordybede sig i hans indre Væsen; og Pelle der trængte til at finde og føle sit eget, vandt tryk Glæde ved hendes Selskab. Han havde i alt hvad der rejste sig om ham famlet efter sin indre Person for naturlig Støtte, lyttet angst til hvad der steg op derinde fra, og uden at vide det tvivlet og spurgt. Og nu bekræftede hun noget, saa trygt hun hang sig ved hans Arm og tav og blot stirrede – til hendes Stirren vibrerede som et stolt Raab inde i ham selv og han følte sig uendelig rig. Hun talte jo med noget inde i ham, naar hun stirrede saa tankefuld! Men hvad hun sagde, fik han ikke at vide – og hvad Svar hun fik. Naar han rev hende ud af hendes fortryllede Stirren med Spørgsmaal, sukkede hun blot som en vaagnende og kyssede ham.

Ellen var trofast og uegennyttig¹⁶, og meget afholdt i sin Plads¹⁷. Nogen egenlig Fremfærd syntes der ikke at være i hende; hun længtes efter at blive hans – det var det hele! Men Fremtiden fødtes paa Pelles egne Læber af hendes drømmende Stirren, som var det hende der indgav ham de lyse Ord. Og saa lyttede hun med et fjærnt Smil – som til noget dejligt; selv lod hun ikke til at skænke den en Tanke. Der var en indre Hengivelse over hende, der virkede som Undervarme paa Pelle, saa han stak Hovedet langt frem i Lyset. Det var denne faste Fromhed i hendes Væsen, der fik Familien til drillende at kalde hende hellig.

¹⁶ Uegennyttig = uselvvisk

¹⁷ Afholdt i sin plads = Ellen har plads i huset hos en anden familie, hvor hun passer børn, gør rent etc. Afholdt = de sætter pris på hende.